

Komdu og skoðaðu - Himingeiminn

Orðaforði

bls. 2 - 3

<u>Íslenska</u>	<u>Pólska</u>	<u>Útskýringar</u>
gáfuð	mądra	-
brjóta heilann	łamać sobie głowę	- bardzo się zastanawiać nad czymś -
meðal þeirra	między nimi	-
óttalegt	straszne	-
gáfulegt	mądre	-
góðgæti	smakołyk, smakołyki	-
flokkar	grupy, kategorie	-
fróðleikur	wiedza	-
tilvera	istnienie, egzystencja	-
umhverfi	otoczenie, środowisko	-
annars	albo	-
lenda í háska	znaleźć się w niebezpieczeństwie	-
svarthol	czarna dziura	- czarna dziura jest to obszar czasoprzestrzeni, którego z powodu działania grawitacji nic, nawet światło nie jest w stanie opuścić -
Jörðin	Ziemia	- trzecia, licząc od Słońca, oraz piąta pod względem wielkości planeta Układu Słonecznego. Pod względem średnicy, masy i gęstości jest to największa planeta skalista Układu Słonecznego -
hnöttur	kula (ziemska), glob	-
alheimur	wszechświat	- nieskończony w przestrzeni i w czasie zbiór ciał niebieskich -
aragrúi	tłok, duża liczba	-
tungl	Księżyc, satelita	- wokół naszej planety krąży Księżyc, będący naturalnym satelitą Ziemi. Znajduje się on w jej polu grawitacyjnym, regularnie ją okrążając. Takich satelitów jest wiele w naszym Układzie Słonecznym, które okrążają obiekty astronomiczne będące planetami -

bls. 4 - 5

Íslenska	Pólska	Útskýringar
lagskiptur	warstwowy, podzielony na warstwy	-
ystur	najodleglejszy, położony najbardziej na zewnątrz	-
jarðskorpan	skorupa ziemska	- najbardziej zewnętrzna powłoka kuli ziemskiej -
sprungin eggjaskurn	pęknięta skorupka jajka	-
möttull	Płaszcz Ziemi	- warstwa kuli ziemskiej zawarta między skorupą ziemską a jądrem Ziemi, o grubości około 2900 km -
efst	na samej górze, najwyżej	-
eldgos	wybuch wulkanu	-
rás	kanał, bieg, przebieg	-
yfirborð	powierzchnia	-
kjarni	jądro	-
innst	wewnątrz	-
fljótandi	płynny, ciekły	-
súrefni	tlen	-
áhugavert	interesujące	-
hnöttur	kula (ziemska), glob	-
lífverur	organizmy żywe	-
mátulega	odpowiednio, w sam raz	-
misjafnt	różnie	-
umhverfis	dokoła, wokół	-
gufuhvolf	atmosfera	- powłoka gazowa otaczająca Ziemię, składająca się z mieszaniny gazów zwanych powietrzem.
geislar	promienie	-
draga úr	zmniejszać	-
hitasveiflur	wahania temperatury	-

bls. 6 - 7

Íslenska	Pólska	Útskýringar
reikistjarna	planeta	- obiekt astronomiczny okrążający gwiazdę lub pozostałości gwiazdne, wystarczająco duży aby uzyskać prawie okrągły kształt. W odróżnieniu od gwiazd, świecących światłem własnym, planety świecą światłem odbitym -
hreyfast	poruszać się	-
eftir brautum	po orbitach	- Orbita to tor ciała

		niebieskiego lub sztucznego satelity krążącego wokół innego ciała niebieskiego. W Układzie Słonecznym Ziemia, inne planety, planetoidy, komety i mniejsze ciała poruszają się po swoich orbitach wokół Słońca. Z kolei księżycy krążą po orbitach wokół planet macierzystych -
kringum	wokół, dookoła	-
birta	światło	-
endurkasta	odbijać	-
hins vegar	z drugiej strony	-
sólkerfið	układ słoneczny	- układ planetarny składający się ze Słońca i powiązanych z nim grawitacyjnie ciał niebieskich
skopparakringla	bączek (zabawka)	
hringinn í kringum	dokoła, wokół	-
sólarhringur	doła	-
sólstjörnur	gwiazdy	- Ciała niebieskie świecące własnym światłem pochodzącym z przemian jądrowych zachodzących w ich wnętrzu -
logandi	palący się	-
gashnöttur	kula gazowa	-
innan frá	od wewnątrz	-
blossa upp	zapłonąć, wybuchnąć	-
loftstraumar	prądy powietrza	-
strókur	słup np. pary, dymu	-
hol að innan	pusta od wewnątrz	-

bls. 8 -9

Íslenska	Pólska	Útskýringar
næst sólu	najbliżej słońca	-
Merkúrius	Merkury	
brenna	palić	-
alsettur	pokryty, pełny	-
gígur	krater	- zagłębienie, zwykle na szczycie wulkanu, stanowiące wyłot kanału, którym wydostają się lava,

		gazy itp.
klettabelti	rząd skał, długa skała	-
for	stary, antyczny, pradawny	-
hraun	law	- gorąca, płynna masa wydobywająca się z głębi Ziemi podczas wybuchu wulkanu
myndast	powstawać, tworzyć się	-
árekstur	zderzenie	-
geimgrýti	kosmiczne skały, kamienie	-
smástirni	asteroida	- Asteroida to ciało niebieskie o stosunkowo niewielkich rozmiarach, niekiedy osiągające ponad 1000 km, jednak wiele z nich jest znacznie mniejszych. Posiadają one stałą powierzchnię w postaci skały lub lodu, a ich kształty są przeważnie nieregularne. Często zdarza się również, że niewielki asteroida lub jego odłamek wpadnie a atmosferę Ziemi, co widzimy w postaci spadającej gwiazdy. Część z nich spala się w atmosferze, ale nie wszystkie. Niektóre docierają na powierzchnię Ziemi
á eftirfarandi hátt	w następujący sposób	-
ástarstjarna	gwiazda miłości	-
Venus	Wenus	- druga według oddalenia od Słońca planeta Układu Słonecznego
í röðinni	w rzędzie, w kolejce	-
virðist	wyglądać, wydawać się	-
skær	światlisty, jasny	-
sést vel	dobrze widoczny	-
á morgnana	rano, każdego poranka	-
á kvöldin	wieczorami	-
nánast	prawie	-
jafnstór	równy	-
hjúpaður	pokryty	-
ský	chmura	-
einangra	izolować	-
sólarhiti	ciepło słoneczne	-
á yfirborðinu	na powierzchni	-
gljúfur	wąwóz, kanion	- dolina rzeczna o wąskim dnie i stromych, skalistych zboczach
slétta	równina	- obszar o powierzchni płaskiej lub lekko falistej

öfugt	odwrotnie, przeciwnie	-
miðað við	zważywszy, biorąc pod uwagę, wobec	-

bls. 10 - 11

Íslenska	Pólska	Útskýringar
Mars	Mars	- czwarta według oddalenia od Słońca planeta Układu Słonecznego
ryðrauður	rdzawo czerwony	-
jarðvegur	gleba	-
járnkenndur	żelazny	-
ryðgaður	zardzewiały	-
hvasst	wietrznie	- pokryty lub przeżarty rdzą
þyrlast upp	rozwiać się	-
frekar	raczej	-
pólar (við pólana)	bieguny (przy biegunach)	-
jökull (jöklar)	lodowiec (lodowce)	- masa lodu powstała na lądzie
grytt	skalisty, kamienisty	-
fljótandi	płynny	-
í dvala	w uśpieniu	-
hylja (hylur)	kryć, zakryć, zasłonić (zakrywa)	-
hrapsteinn	meteoryt	- Meteoryt to meteoroid, któremu udało się przejść przez fazę meteoru i spaść na Ziemię. Czyli mówiąc krótko, meteoryt jest małą częścią ciała niebieskiego, którą możemy wziąć do ręki. -
form	forma	-
sýni (í sýnum)	wzór, przykład, próbka (w próbkach)	-
benda til (bendir til)	wskazywać na (wskazuje na)	-
ótti	strach	-
ógn	zagrożenie	-
líklega	prawdopodobnie	-
Júpiter	Jowisz	- piąta planeta Układu Słonecznego
að miklu leyti	w dużym stopniu	-
loftegund (úr loftegundum)	gaz (z gazów)	-
kjarni (kjarna)	jądro (jądra)	-
vökvi (vökva)	płyn (płynu)	-
næst miðju	najbliżej środka	-
fremur	raczej	-
innri lög (í innri lögum)	wewnętrzne warstwy	-
afskaplega	ogromnie, niezwykle, strasznie	-
smáar	małe	-

agnir	odrobiny, kawałeczka, cząsteczki	-
mynda	tworzyć, kształtować	-
þunnur (þunnan)	cienki	-
að minnsta kosti	co najmniej	-
hringsóla	kołować, krążyć	-
utan	poza, na zewnątrz	-

bls. 12 - 13

Íslenska	Pólska	Útskýringar
einkennist	odznacza się	-
einkum	szczególnie, specjalnie	-
misstórir (úr misstórum)	różnej wielkości, nierówne	-
ísagnir (ísögnum)	drobinki lodu	-
leifar	pozostałości, resztki	-
splundrast	rozbijać się, rozpadać	-
röndóttur	w paski, pasiasty	-
fljóta (flyti)	pływać, unosić się na powierzchni	-
í röðinni	w rzędzie, w kolejce	-
með berum augum frá jörðinni	gołym okiem z ziemi	-
grænblár	zielononiebieski	- niebieski o zielonym odcieniu -
stinga sér á kaf	zanurzyć się	-
gashjúpur (úr gashjúp)	powłoka gazowa	-
bergkjarni	jądro skalne	-
hættulegt	niebezpieczne	-
hallast	pochylać się	-
liggja á hliðinni	leżeć na boku	-
í öfuga átt	w przeciwną stronę	-

bls. 14 - 15

Íslenska	Pólska	Útskýringar
svipaður að stærð	w podobnym rozmiarze	-
tvíburarísar	bliźniacze olbrzymy	-
bláleitur	niebieskawy	-
umlykja (umlykur)	okrążyć, otoczyć	-
stríðir vindar	silne, gwałtowne wiatry	-
minnsta	najmniejsze	-
fjærst sólu	najdalej od słońca	-
ylja	ogrzewać	-
taka eftir (þið tókuð eftir)	zauważać	-
skjön	nachylenie, pochyłość	-

bls. 16 - 17

Íslenska	Pólska	Útskýringar
á einum mánuði	w ciągu jednego miesiąca	-

andlit	twarz	-
sjóðandi	wrzące	-
í sólskini	w słońcu	-
áður fyrr	w przeszłości	-
veður	pogoda	-
skyld	spokrewnione	-
leikrit	przedstawienie	-
hnykill	motek	-
nýtt tungl	nów księżyc	- faza Księżyca, podczas której znajduje się on między Ziemią a Słońcem i jest zwrócony ku Ziemi częścią nieoświetloną -
vaxandi tungl	księżyc przybywający	- Księżyc przybywający (widzimy coraz większą część jego tarczy) – to czas od nowiu po pełnię, trwający 14 3/4 doby -
fullt tungl	pełnia księżyc	- jest wtedy oświetlony cały obszar Księżyca zwrócony do Ziemi, widać całą tarczę -
minnkandi tungl	Księżyc ubywający	- widzimy coraz mniejszą część tarczy Księżyca – czas od pełni do nowiu -
þrátt	pomimo iż, chociaż	-
á himni	na niebie	-
lýsa upp	oświetlać	-
á kvöldin	wieczorami	-

bls. 18 -19

Íslenska	Pólska	Útskýringar
einungis	jedynie, tylko, zaledwie, wyłącznie	-
lítið brot	mała część, mały ułamek	-
umheimur	otoczenie, świat na zewnątrz	-
á borð við	taki sam	-
ótal	niezliczony, niezliczenie	-
kallaðar	nazywane	-
fastastjörnur	gwiazda	-
gríðastórt	olbrzymi	-
fjarlægð	odległość	-
um það bil	około	-
þota (í þotu)	odrzutowiec	-
hins vegar	z drugiej strony	-
norðurljós	zorza polarna	- zjawisko świetlne w postaci kolorowych łuków, wstęg, promieni itp. występujące na niebie na obszarach polarnych -
ljósár	rok świetlny, lata świetlne	- jednostka długości stosowana w astronomii

		równa odległości, którą światło przebywa w próżni w ciągu jednego roku -
vegalengd	odległość	-
misskærar	o różnej jasności	-
stafa af	być spowodowanym przez	-
einnig	również	-
daufur	przytłumiony, przygaszony	-
ljós	światło	-
í burtu	daleko	-

bls. 20 -21

<u>Íslenska</u>	<u>Pólska</u>	<u>Útskýringar</u>
Vetrarbraut	Droga Mleczna	- Układ Słoneczny, którego elementem jest Ziemia należy do galaktyki Drogi Mlecznej . Niekiedy Droga Mleczna bywa nazywana po prostu Galaktyką -
kerfi (í kerfi)	system	-
ímynda	wyobrażać	-
stjörnufræðingar	astronomowie	- naukowcy zajmujący się nauką o budowie, pochodzeniu i ruchach ciał niebieskich oraz o przestrzeni kosmicznej, w której się one znajdują -
álíta	uważać, wyrażać opinię	-
mismunandi útlits	o różnym wyglądzie	-
þyrilþoka	galaktyka spiralna	- galaktyka mająca postać dysku z ramionami spiralnymi wychodzącymi ze środka -
sporvölupoka	galaktyka eliptyczna	- galaktyki eliptyczne są zbudowane na bazie mniej lub bardziej regularnej elipsy -
óregluleg þoka	galaktyka nieregularna	- galaktyka, która nie ma określonego symetrycznego kształtu -
trúa	wierzyć	-
kyrr	nieruchomy, spokojny	-
hádegi	południe	-
hinum megin	z drugiej strony	-
einhvers staðar	gdzieś	-
fyrir austan	na wschodzie	-
fyrir vestan	na zachodzie	-

bls. 22 - 23

Íslenska	Pólska	Útskýringar
geimfari (geimfarar)	kosmonauta	-
stíga fæti	postawić stopę, stanąć	-
klæðast	ubierać się w coś, nosić	-
búningur (búningum)	kombinezon	-
búnaður (búnaði)	wyposażenie	-
hjálmur (hjálma)	kask	-
súrefni á kútum	tlen w butlach	-
kafna	dusić się	-
stöðugt	stale, ciągle	-
mönnuð	z załogą	-
ómönnuð	bez załogi	-
geimfar (geimför)	statek kosmiczny	-
sífellt	stale, niezmiennie, ciągle, bezustannie	-
flókinn	skomplikowany; pogmatwany	-
sinna (getur sinnt)	zajmować się	-
fjarstýrður	zdalnie sterowany	- sterowany na odległość -
geimstöð	stacja kosmiczna	-
mælingar	pomiary	-

bls. 24 - 25

Íslenska	Pólska	Útskýringar
svarthol	czarna dziura	- czarna dziura jest to obszar czasoprzestrzeni, którego z powodu działania grawitacji nic, nawet światło nie jest w stanie opuścić -
toga	ciągnąć	-
þess vegna	z tego powodu, dlatego	-
hrynja (hrynur saman)	rozpadać się, walić się, runąć	-
verðmæti	wartość	-
vernda	chronić	-
náttúra	natura, przyroda	-
himingeimur	niebo, kosmos	-
spaugilegt	zabawne, komiczne	-
fyndnar hugsanir	śmieszne myśli	-